tellà— són considerats membres no marcats, puix que és l'imperfet el que pot esdevenir perfectiu i no a la inversa. Hom estudia el tema, després, des del punt de vista de la semàntica, de la morfologia, de la neutralització, de la freqüència i del context.

Al final del llibre trobem un apèndix on són estudiats —potser massa sumàriament— els sistemes aspectuals de nombroses llengües. La bibliografia citada per a cada llengua és massa reduïda en alguns casos. També trobem massa reduïda, en un altre apèndix, una exposició de les aportacions més recents en l'estudi de l'aspecte. Una bibliografia general i un índex clou l'obra, que considerem —ens plau d'insistir-hi— molt valuosa i extraordinàriament útil per a l'estudiós.

Josep ROCA I PONS

RAMÓN PIÑEIRO LÓPEZ, *A lingoaxe e as língoas*. Vigo, Real Academia Gallega - Editorial Galaxia, 1967. 52 pàgs.

El present opuscle recull el discurs que l'autor llegí amb motiu de la seva recepció pública com a membre de la Real Academia Galega el dia 25 de novembre de 1967 (pàgs. 9-36), així com el discurs de resposta a càrrec de Domingo García-Sabell (pàgs. 39-52). El parlament de Piñeiro s'inicia, com és de costum en aquests casos, amb l'esbós biogràfic de Manuel Banet Fontenla, la vacant del qual ha estat cridat a ocupar (pàgs. 9-12), per endinsar-se tot seguit en una densa dissertació sobre el tema triat (pàgs. 13-36). Tot partint de la constatació que la reflexió entorn del llenguatge ha esdevingut un dels fenòmens culturals característics del nostre segle i un punt de confluència de les diverses disciplines *humanes* —filosofia, lingüística, sociologia, etnologia, antropologia, etc.—, Piñeiro destria el llenguateg humà, en el seu sentit propi —la comunicació verbal—, d'altres sistemes de comunicació que poden rebre més adequadament el nom de *codis* —el llenguatge animal o les diverses menes de llenguatges artificials o derivats—, així com del *metallenguatge* —entès en la seva accepció habitual en lògica o en el sentit del *llenguatge universal* o de la *semiòtica* en tant que llenguatge unificador de les ciències, com proposaven als anys 30 els impulsors de la *IEUS*. El punt de mira de Piñeiro és, doncs, ben clar: l'especificitat del llenguatge humà; i encara s'aclareix més quan rebutja la consideració del *llenguatge en ell mateix*, del llenguatge en tant que *objecte* —típica dels corrents lingüístics imperants al llarg d'aquest segle— i es decanta cap a la seva consideració en tant que *dimensió humana*. En altres mots, Piñeiro adopta un punt de mira antropològic, similar al postulat pel darrer E. Benveniste, basat en la definició de l'animal humà com a *homo loquens*. El llenguatge, la paraula, és allò que diferencia l'home dels animals. Així, per la paraula l'home s'allibera de la seva dependència sensorial de la realitat, de la seva dependència temporal del present, de la seva dependència instintiva de l'espècie i de la seva dependència psicològica de la col·lectivitat. En virtut de la funció simbolitzadora de la paraula aquestes dependències esdevenen relacions, el *medi* —la dada objectiva— esdevé *món* —el qual és una creació de l'home. La paraula no és pas un reflex objectiu de la realitat: n'és una objectivació simbòlica. I l'home, alhora intern i extern a la natura, queda comprès dins aquesta objectivació simbòlica; l'home s'apropia d'aquesta realitat natural mitjançant la paraula —això és, mitjançant l'objectivació simbòlica d'aquella— i ensems també per la paraula crea una nova realitat, que anomenem *cultura*. No és pas estrany que la reflexió entorn del llenguatge hagi vingut sovint del camp

de les ciències experimentals, car la ciència, en tant que saber collectiu, es basa en la comunicabilitat de l'experiència individual. Ara bé, la realitat cultural és tan essencial a l'home com ho és la realitat natural, i tota consideració seriosa de l'home ha d'atendre ensems el seu patrimoni natural, determinat biològicament, i el seu patrimoni cultural, determinat idiomàticament. Fins aquí hom ha parlat del llenguatge o, específicament, de la facultat humana del llenguatge; cal parar esment ara a la *realitat concreta de les llengües*. Val a dir que, al meu parer, una bona comprensió de l'objecte d'estudi de la teoria lingüística —això és, la facultat humana del llenguatge precisament— recomanaria d'evitar la contraposició d'aquests dos aspectes en termes de *més concret* o *menys concret*. En això, Piñeiro adopta una actitud bastant tradicional; la novetat rau potser en el seu peculiar tractament ontològic de la qüestió: el llenguatge i les llengües són oposades com la *plenitud de l'Ésser* a la *pluralitat de manifestacions de l'Ésser*. La influència de Heidegger —i d'autors també influïts per Heidegger, com el citat Benveniste— és palesa. La cosa no ens ha de sobtar pas en un autor que tan bé ha analitzat el sentiment —tan peculiarment gallec i alhora tan universal— de la *saudade*, sentiment en extrem *existencialista* si n'hi ha.

La segona part de la dissertació, la dedicada a *les llengües*, analitza l'actitud del poble gallec envers la seva llengua, actitud condicionada bàsicament per aquests tres prejudicis:

a) *El prejudici sociològic*: la prostració social, política i cultural de la nació i de l'idioma gallecs al llarg dels segles ha aconseguit d'identificar discriminació social i discriminació lingüística —i això, gosaria afegir pel meu cantó, com en cap altre lloc de la península— i ha comportat un complex collectiu d'inferioritat que ha generat dues menes de reacció segons l'autor: el *servilisme resignat* de la major part de la població ço és, l'acceptació submisa de la inferioritat (social i lingüística) i el *servilisme mimètic* de les minories benestants que han seguit el camí més fàcil —però no sempre més gratificat, ai las!— de l'assimilació lingüística.

b) El *prejudici lingüístic*, consistent, ras i curt, a creure que una llengua, en aquest cas el gallec, es troba limitada pel que fa a les seves possibles funcions. Aquest prejudici es troba fonamentat en tres fets objectius: 1) el polimorfisme dialectal; 2) l'anarquia ortogràfica; 3) el desprestigi cultural i social. Com a factors que han afavorit aquesta situació, Piñeiro esmenta l'acció dels *mass media*, de l'escola i de l'Església local. Tanmateix, creu que una valoració ponderada de la situació real —referida al 1967— no pot ésser escèptica si hom té en compte que 1) s'ha guanyat la batalla del «*prestigi cultural*» *de la llengua* amb la incorporació del gallec com a matèria d'estudi a la Universitat i amb l'actitud positiva de les noves generacions d'intellectuals; 2) la consciència social del nostre temps juga en favor de la llengua, en dreçar-se la *justícia social* com a ideal moral del segle XX; l'alliberament econòmico-social del poble gallec ha d'anar acompanyat del seu alliberament psicològic com a collectivitat, i si la llengua fou instrument de prostració ha d'ésser també instrument d'alliberament. Aquí, tanmateix, potser caldria remarcar que l'únic agent que pot dur a terme aquest alliberament —Piñeiro no empra aquest terme, sinó el de redempció— és el poble gallec mateix en ple ús de la seva consciència nacional i no cap altra entitat més o menys abstracta, per molt que finalment hagi sabut conquerir i encarnar-se en una suprastructura jurídica més aviat aliena; 3) és perceptible un canvi d'actitud dels *mass media* —òbviament, es tractava d'un canvi molt relatiu, més aviat d'una adaptació a circumstàncies polítiques necessàriament més obertes: una pàgina en gallec en un diari d'ampla difusió, un horari més aviat peregrí de ràdio i TV (TVE, per a ésser precisos!) són potser alguna cosa més que no pas res, però no significaven de bon tros el 1967 ni ho signifiquen ara un canvi en el tractament oficial del *problema* de les llengües autòctones; 4) la contradic-

ció pedagògica escolar s'haurà de resoldre *segons els criteris universals del bilingüisme*. Universals? En tot cas, universals per a qui? Per a una part dels habitants de l'univers tan sols? Ja hi tornem a ser: una *discriminació menys brutal* es diferencia d'una *discriminació del tot brutal* pel quantificador del qualificatiu, no pel qualificatiu i menys encara pel substantiu; 5) la contradicció pastoral de l'Església és transitòria. En això, el temps —segons que em diuen— ha donat la raó a Piñeiro.

c) *El prejudici ideològic*, finalment, el qual rebutja la pluralitat lingüística en nom del progrés universal i, segons Piñeiro, es presenta sota dos aspectes: 1) el *científic*, que consisteix a la recerca d'un llenguatge universal capaç de vehicular el coneixement adquirit en les més diverses disciplines (de fet, es tractaria d'un *metallenguatge* en el sentit exposat més amunt) i que és una exigència de la civilització contemporània; 2) el de l'ideòleg *pseudo-progressista*, que contempla l'ideal d'una llengua única —i en general tot allò que tendeix a la uniformitat— com una manifestació suprema del progrés humà —hi ha qui ho mesura en termes d'*eficàcia*, hi ha qui ho fa en termes de *costos*—; a aquests, Piñeiro els adverteix que cal referir el progrés a l'home, considerat en tota la seva complexitat, i que no s'ha de confondre la *tècnica* —entesa en el millor dels seus sentits, com a racionalització del treball— amb la *cultura*.

Piñeiro clou el seu parlament retornant al conflicte entre la unitat de l'ésser i la pluralitat de les seves manifestacions —la Humanitat, en tant que unitat *ideal*; els pobles, les cultures, les llengües, que en són la manifestació— i a l'obligació que cada poble té de servar aquesta particular manifestació per al patrimoni comú de la Humanitat.

Joan A. ARGENTE

JOAN VENY I CLAR: *Llucmajor a través de la seva toponímia*. Presentació d'ANNA MOLL I MARQUÈS. Ajuntament de Llucmajor (Mallorca), 1976. 40 pàgs.

El present llibret és un estudi excellent que constitueix el pregó que el professor Joan Veny llegí amb motiu de les fires de Llucmajor del 1974. Hi són recollits els topònims moderns del terme (excepte la toponímia urbana), de què Joan Veny és un bon coneixedor, i aprofitats els materials antics publicats per B. Font i Obrador en la seva història local. Però el doctor Veny no es limita a fer un recull toponímic, sinó que inclou en aquesta obra una introducció teòrica oportuna sobre la metodologia toponímica i onomàstica, tot fent esment de la incidència d'aquestes en l'estudi de la història general de la cultura.

A continuació analitza els topònims segons els diversos estrats lingüístics de Mallorca. Així, amb referència al substrat, remarca el sufix àton *-er* de diversos topònims baleàrics (*Sóller*, *Bóquer*, *Míner*, etc.), que sembla que cal atribuir a aquest substrat balear, les característiques lingüístiques del qual encara són un enigma. Al mateix temps, però, Veny fa un paral·lelisme interessant entre determinats topònims balears com *Garonda* i *Alaró* i els seus concomitants respectius *Garonne*, *Gironde*, *Guareña* (potser també, penso, s'hi podria incloure Gerunda>*Girona*), i *Oloron*<Ilurone (aquí també crec que caldria incloure-hi Ilduro>Iluro, actualment Mataró).

La romanització primera de les Balears, a partir del segle II a. de J., és la base de l'element romànic anomenat mossàrab, castigat pels àrabs, però present en la